

PÖYTÄKIRJA 2/2018

Aika	24.10.2018 klo 14-16.00
Paikka	Säätytalo, Sali 23, Helsinki
Läsnäolijat	professori Pirjo Hiidenmaa (puheenjohtaja) professori Markku Suksi (varapuheenjohtaja) osastonjohtaja Salli Kankaanpää (varajäsen) erikoistutkija Pasi Saukkonen (jäsen) lääkintöneuvos Timo Keistinen (varajäsen) puheenjohtaja Satu Pessi (varajäsen) pääsihteeri Markus Österlund (pysyvä asiantuntija) Saamelaiskäräjien kielineuvoston puheenjohtaja Neeta Jääskö (pysyvä asiantuntija) yhdenvertaisuusvaltuutettu Kirsi Pimiä (pysyvä asiantuntija) Sihteeristö: kieliasiainneuvos Corinna Tammenmaa (pääsihteeri) korkeakouluharjoittelija Julia Puumalainen Kutsutut vieraat: erityisasiantuntija Vava Lunabba, oikeusministeriö
Esteet	tutkimuspäällikkö Marianne Pekola-Sjöblom (pysyvä asiantuntija) johtaja Kaisa Alanne (jäsen) johtaja Göran Honga (jäsen) opetustoimen johtaja Liisa Pohjolainen (jäsen) yliopisto-opettaja Linnéa Henriksson (jäsen) johtaja Kristina Wikberg (pysyvä asiantuntija)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa avasi kokouksen klo 13:48.

2. Esityslistan hyväksyminen

Kokouksen esityslista hyväksyttiin.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 3.1)

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

4. Kieliasiaain neuvottelupäivä

a. Viimeistellään kieliasiaain neuvottelukunnan julkilausuma neuvottelupäivän sisällöistä ja keskusteluista työvaliokunnan laatiman luonnoksen pohjalta

Neuvottelukunta hyväksyi julkilausuman neuvottelupäivästä. (Liite)

b. Palautekeskus neuvottelupäivästä

Neuvottelukunta keskusteli ja antoi palautetta neuvottelupäivästä. Palautteen perusteella voidaan todeta, että neuvottelupäivä oli mielenkiintoinen ja antoisa. Jäsenet toivat esiin, että neuvottelupäivien järjestämistä tulisi jatkaa. Samalla voisi harkita tilaisuuden laajentamista siten, että useampi pääsee siihen osalliseksi.

Konkreettisena toimenpiteenä esitettiin se, että neuvottelupäivä olisi julkinen ja/tai että se striimattaisiin. Samalla kiinnitettiin huomiota siihen, että avoin dialogi ja suorien kysymysten esittäminen on helpompaa jos yleisö on pieni.

Yhteenvedona puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa totesi, että ensi vuoden neuvottelupäivä voisi olla seminaarityyppinen ja alustuksia voisi striimata. Esimerkiksi siten, että kaksi ensimmäistä tuntia ovat julkista ja striimattua, ja sen jälkeen käsitellään kohdennettumpia aiheita. Yhdeksi neuvottelupäivien aiheeksi puheenjohtaja ehdotti kielellistä monimuotoisuutta.

5. Neuvottelukunnan toimintasuunnitelma 2019

Corinna Tammenmaa alusti keskustelua neuvottelukunnan toimintasuunnitelmasta vuodelle 2019. Neuvottelukunta, jonka toimikausi loppuu 31.3.2020, keskusteli loppukauden toiminnasta.

Todettiin, että pitkän aikavälin toimintasuunnitelma on toteutunut hyvin. Kieliasiaain neuvottelupäivä on järjestetty joka vuosi, neuvottelukunta on avustanut kielikertomuksen valmistelussa, kielellisiin oikeuksiin vaikuttavia hallinnollisia uudistuksia on seurattu ja karjalan kielestä on järjestetty tilaisuus.

Päätettiin, että vuonna 2019 pidetään kaksi kokousta ja järjestetään yksi temaattinen kokous. Syksyn neuvottelupäivään kutsutaan uusi oikeusministeri ja keskustellaan tulevasta hallituskaudesta.

Kielikertomuksen jalkauttaminen: Kielikertomuksen jalkauttamista jatketaan, esimerkiksi kieli-ilmapiiirin osalta.

Hallitusohjelmavalmistelut: Sihteeristölle annettiin tehtäväksi laatia pohja neuvottelukunnan hallitusohjelmatavoitteiksi. Tavoitteet perustuvat neuvottelupäivien julkilausumiin. Hallitusohjelmatavoitteet lähetetään hyväksynnän jälkeen kirjallisina puolueille.

Neuvottelukunnan toiminnan arviointi ja asetuksen muuttaminen: Vuonna 2019 arvioidaan neuvottelukunnan toimintaa, ja sen perusteella pohditaan, miten neuvottelukunnan toimintaa voidaan kehittää. Puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa totesi, että tämän voisi tehdä vuoden 2019 ensimmäisessä kokouksessa. Neuvottelukunnan jäsenten näkemyksiä kerätään esimerkiksi lomakkeen avulla. Oikeusministeriössä suunnitellaan myös neuvottelukuntaa koskevan asetuksen muuttamista, ja arviointiprosessissa esiin tulevat asiat otetaan asetusmuutosvalmistelussa huomioon.

Vuoden 2019 teemoista keskusteltiin yleisesti, ja esitettiin seuraavia näkökohtia: Teemaksi ehdotettiin kielellistä tulevaisuutta, tekoälyä ja digitalisaatiota. Lisäksi tuotiin esiin ajankohtaisina aiheina nuorien kirjakielten kehittyminen, viittomakieli varhaiskasvatuksessa ja YK:n alkuperäiskansojen kielten juhlavuosi vuonna 2019. Todettiin tulevaisuusteemojen olevan hyviä, mutta tulevaisuuden pohtimisen lisäksi voisi katsoa myös taaksepäin. Vuoden 1919 hallitusmuodossa kielet nostettiin ensimmäistä kertaa perustuslain tasolle. Hallitusmuodon voimaantulosta tulee vuonna 2019 kuluneeksi 100. Neuvottelukunta voisi osallistua tähän teemaan liittyvään toimintaan myöhemmin päätettävällä tavalla.

Puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa totesi, että keskustelusta saadaan aineksia vuoden 2019 teemaan. Keskustelun perusteella sihteeristö laatii ehdotuksen toimintasuunnitelmaksi ja se hyväksytään ensi vuoden ensimmäisessä kokouksessa.

6. Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2017, tilannekatsaus

Vava Lunabba kertoi hallituksen kielikertomuksen jalkauttamisesta ja aikataulusta. Eduskuntakäsittely on päättynyt kesällä 2018. Syksyllä 2018 on käynnistetty kielikertomuksen jalkauttaminen. Perustuslakivaliokunta on antanut kertomuksesta mietinnön ([PeVM 2/2018 vp](#)), jossa otettiin erityisesti kantaa viittomakieliin, lasten asemaan ja kieli-ilmapiiiriin.

Oikeusministeriö koordinoi kieli-ilmapiiirin edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Tietoisuuden lisäämiseksi on esimerkiksi tehty sähköiseen oppimisympäristö eOppivaan kurssi kielellisistä oikeuksista ja päivitetty esitteet kielellisistä oikeuksista (suomeksi, ruotsiksi, suomalaisella ja suomenruotsalaisella viittomakielellä). Kieli-ilmapiiiriin liittyen järjestetään kaksi temaattista työpajaa syksyn 2018 ja talven 2019 aikana, joissa pohditaan yhdessä sidosryhmien kanssa kieli-ilmapiiirin parantamiseen liittyviä toimenpiteitä.

Puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa totesi yhteenvetona asioiden etenevän kielikertomuksen osalta.

7. Muut asiat

- **Karjalan kieli**

Corinna Tammenmaa kertoi neuvottelukunnan kesäkuussa järjestämästä tilaisuudesta, jossa käsiteltiin karjalan kieltä. Tilaisuus oli onnistunut ja seuraavia askelia olisi pohdittava. Neuvottelukunnan jäsenillä on kiinnostusta tehdä yhteistilaus Anneli Sahimaan kirjasta "Vaietut ja vaiennetut".

Puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa kertoi, että karjalaisissa sanomalehdissä on jatkuvasti keskustelua karjalan kielestä. Keskusteluun osallistuu erilaisia toimijoita, jotka eivät aina pääse yhteisymmärrykseen. Osa kysymyksistä liittyvät kielen määrittelyyn, eikä siihen keskusteluun osallistuminen kuulu neuvottelukunnalle. Toivomuksena on, että alan tutkijoiden ja järjestöjen yhteistyö edistäisi tilannetta.

- **Kielellisten oikeuksien seurantaindikaattorit**

Vava Lunabba kertoi kielellisten oikeuksien seurantaindikaattoreista, jotka oikeusministeriö on julkaissut lokakuussa 2018. Lunabba kertoi kielellisten oikeuksien seurantaindikaattoreiden soveltamisesta, käyttöönnotosta sekä indikaattorityön jatkoaskeleista. Tämän jälkeen neuvottelukunta kävi lyhyen keskustelun indikaattoreista ja niiden käytöstä. Keskustelussa nousi esille mahdolliset haasteet tiedonkeruussa sekä tarve riittäville resursseille seurannassa, jotta saadaan konkreettista tietoa.

8. Seuraava kokous // Följande möte

Seuraava kokous päätettiin pitää tiistaina 12.2.2019 klo 14.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa päätti kokouksen klo 15:03.

Helsingissä 12.2.2019

Pirjo Hiidenmaa
Puheenjohtaja

Corinna Tammenmaa
pääsihteeri

LIITE

JULKILAUSUMA 24.10.2018

KIELELLISET OIKEUDET OPETUKSESSA

Opetuksessa on tuotava paremmin esiin kieliryhmämme ja niiden nykytila sekä Suomen kielellinen monimuotoisuus. Tietoisuuden lisääminen kieliryhmistä on yksi keino parantaa heikentyneitä kieli-ilmapiiiriä. Tätä varten neuvottelukunta kehottaa kuntia lisäämään koulujen opetussuunnitelmiin opetusta kieliryhmistä ja niiden olosuhteista. Neuvottelukunta pitää tärkeänä myös sitä, että oppimateriaalit antavat kielistä ja kieliryhmistä sekä alkuperäiskansoista ajantasaista ja monipuolista tietoa.

Kansalliskielten käyttö on elävää monikielisyttä. Kansainvälistyminen ei saa johtaa siihen, että kansalliskielten käyttö ja opetus vähenevät eri kouluasteilla.

Oppimateriaalia on tuotettava nykyistä enemmän romanin, saamen ja karjalan kielellä, sekä viittomakielellä. Myös ruotsinkielistä koulua käyvillä tai varhaiskasvatusta saavilla vieraskielisillä on oikeus riittävään ruotsi toisena kielenä oppimateriaaliin. Neuvottelukunta huomauttaa, että kyse on viime kädessä lasten yhdenvertaisesta kohtelusta.

Saamen kieliä pitää voida opiskella koko Suomessa. Saamen kielten käyttöä ja elvytystä on tuettava huolehtimalla siitä, että saamenkieliset ja saamen kielistä kiinnostuneet voivat opiskella saamea kaikkialla Suomessa. Neuvottelukunta huomauttaa, että elävä saamenkielisyys edellyttää riittäviä varoja saamen kielten opetukseen.

Kuuroina syntyneille ja viittomakielisten lapsille on taattava oikeus viittomakielen opetukseen. Sisäkorvaistute ei kaikilla korvaa tarvetta oppia viittomakieltä. Lisäksi viittomakieli on monen lapsen äidinkieli ja samalla tavalla kuin muutkin kielet, portti muiden kielten oppimiseen.

Suomen tulee vahvistaa kansainvälisten velvoitteidensa käytännön toteutumista. Euroopan neuvoston ministerikomitea on 3.10.2018 antanut päätöslauselmansa alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan soveltamisesta Suomessa. Päätöslauselman neljästä kiireellisestä suosituksesta kaksi koskee opetusta. Neuvottelukunta pitää tärkeänä, että Suomi toimii suositusten mukaan.

Kieliain neuvottelukunta järjesti 24.10.2018 kolmannen kieliain neuvottelupäivän. Neuvottelupäivän tarkoituksena on lisätä kieliryhmien ja hallituksen välistä vuoropuhelua. Neuvottelukunta ja kieliryhmien edustajat keskustelivat opetuksesta ministeri Grahn-Laasosen kanssa. Neuvottelupäiville oli kutsuttu Svenska Finlands folkting, Saamelaiskäräjät, Romaniain neuvottelukunta, Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Kuurojen liitto ry, Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Karjalan kielen seura ry, Karjalan kieliruadajat - Suojärven pitäjäseura ry, Kolttien kyläkokous ja Selkokeskus.

Lisätietoja: neuvottelukunnan puheenjohtaja Pirjo Hiidenmaa p. 0451456514 tai neuvottelukunnan pääsihteeri Corinna Tammenmaa p. 0503795466

